

motni pa lepo vredjeni hišici ribič Vasili Popovič z ženo svojo in dvema ljubeznivima otročičema. Neutrudljivo delaven in umen si je pomagal s časom do nekakega blagostanja, kar si je tadajni čas nahajalo med dalmatinskim ljudstvom toliko redkeje, ker so pogostni turško-beneški boji trgovini, obertni in poljodelstvu mnogo škode nanašali.

Ni bilo tedaj čuda, da so mnogi ljudje sosednih vasi Vasiliju njegovo srečo zavidovali, ker je to že navadno, — da siromak, ki nima kar mu je potreba, nerad gleda onega, ki ima premoženja od več. Vsi so bili sicer o tem enih misel, da Vasili je vès živ dnarja, — al različno so mislili v tem: ljubi li on bolj svoje otroke ali svoje blago. V tem, ko so boljši zmed njih, ki so vidili, kako Vasili svoje otročiče ljubi in miluje, prvo terdili, so drugi, ki so z nevošljivim očesom gledali, kako mu je za najmanjši dobiček mar, naravnost rekli, da mu je premoženje ljubše od otrok.

Ker vémo, kako svet navadno sodi, se tudi mi ne za eno ne za drugo stran potegovali ne bomo; saj tudi Vasili dosti teh govoric ni porajtal.

Kakor je ob vojskih časih sploh navadno, se je tudi zdaj bolj in bolj od roparskih bark slisalo, ktere niso le na morji bile čedalje prederznejše, temuč so tudi na obrežjih stanuvajočim pogosto pošiljale nepovabljenih gostov. Slisaje to sklence Vasili s svojo družinico in blagom se na varneje mesto preseliti. Oni dan pa, preden je to storiti hotel, se je napravil zgodaj v bližnji Trogir, da bi vzel dnarje, ktere je ondi pri nekem trgovcu in prijatlu shranjene imel.

„Nikar!“ — ga prosi pri odhodu Anka, zala žena njegova, deržeča malo Katarinico v naročji in poleg nje stoječega ljubeznivega Ivana za ročico — „nikar se predolgo ne mudi; neki strah me prevzemlje, ker sem včeraj v sosedni vasi slisala, da so te dni sumnjivo barko blizo našega obrežja zapazili; — k temu se mi je še sinoči sanjalo, da so našega Ivana gadi pikali, kar gotovo nič dobrega ne pomeni.“ —

„Utolazi se, mila Anka, do večera sem gotovo doma; roparji, akoravno so bili blizo, ne verujem, da bi si sem upali, ker sem včeraj vidil dve beneški barki, in ako ste jih te dve le kolčikaj zasledile, stavim, da so danes deleč od nas. Kar pa se tiče tvojih sanj, sem ti že stokrat rekel: „sanje so laž, Bog pak resnica.“

Poljubivši ženo in otroke odide Vasili. —

Naj modrujejo psihologi kakor in kolikor jim drago — predčutja ostanejo vendar vedno perst Božji! Blagor tistemu, kateri njih glasú ne prezre, ako si tudi ne vé razložiti, zakaj da veruje, kar mu oni šeptajo.

* * *

Solnce se je bilo že nagnilo k zapadu, ko se je Vasili urnih korakov popenjal na brežulek, s ktere ga je mogel od deleč že viditi svojo domačijo. Sto in stokrat je že hodil po tem potu, pa nikdar še ni bil tako žalosten, kakor nocoj, akoravno ni vedil: zakaj? Saj je bil svoje opravila v Trogiru dobro doveršil, in jutri je bil namenjen, s svojo milo ženko, otroci in blagom v drug varniš kraj se preseliti.

Stopil je bil na verh grička.

Poln zaželjenja pogleda zdaj Vasili na mesto, kjer mu hišica stoji, — al hipoma obledí in se strese, kakor da bi ga bil gad pičil; oči si začne meti, misleč da se mu sanja; al ne, ne — niso to sanje, strašna resnica je! — Černo obzidje — dim in ogenj — to je plah zapazil na mestu, kjer mu je hišica stala. —

Pervi trenutek ne vé, kaj je, — strašna misel mu tare dušo — rad bi šel naprej — pa kakor okamnen se ne more ganiti iz mesta. Z odpertimi ustmi, z očmi ogenj sipajočimi, s pokonci stoječimi lasmi je gledal dolgo tje, kjer se je valil iz požara dim. Z roko se zdaj udari na čelo, grozovito zatuli — in urnih korakov zderči proti domu.

Na kamnu sedečo najde svojo preljubo Anko, ki kerčevito derži malo Katarinico v naročji. Vroče solze ji tekó čez mertvaške lica. —

„Kaj je to, žena?“ — zagromí Vasili, in nepričakovaje odgovora se ozre okoli in okoli ter zaveka vès sam iz sebe: kje je moj Ivan, kje so moji dnarji?

Anka pokaže z roko na morje in nič ne odgovori. — Vasili je vedel zdaj vse — kakor ostreljen gorsk volk pade na tla.

Roparji, večkratni in nemili tadajni gosti, so bili obiskali Vasilija, popalili mu hišo, odnesli s tolikim trudom in potom skup spravljeno blago, odpeljali pa mu tudi punčico njegovega očesa — malega Ivana — da bi po svojem običaji enkrat verlega roparja in mornarja iz njega izredili.

Ko Vasili vstane, ga navdaja ena sama misel, ta namreč, da bi se maševal! — Potem vzame ženo in hčerko, se ozre z milim pogledom še enkrat in sicer zadnjikrat na mesto, kjer je preživel toliko srečnih in veselih dni — in odide! —

Kmali zatem se naseli na nekem otoku jadranskega morja, čigar kamnite in klisuraste obrežja so bile vsaki barki posebno ob času viharjev zlo zlo nevarne; zato so se mu pa tudi barke rade ogibale. — Na tem nevarnem kraju si postavi Vasili svojo kočuro. Pomanjkanje in nesreče so ga stiskale od vseh strani; — žena mu revno umerje glada in žalosti; še edino dete, krasna Katarinica, mu začne bolehati. Al vsi ti strahoviti udarci neusmiljene osode niso polomili Vasilija; grozovita in močna misel je njega uzdržavala, in ta je bila — maševanje!

Barke, ktere je viharja burja na visokem morji zasačila, so navadno o hudem boji z valovi zgubile pravo pot, ter iskale mesta, kamor bi se zatekle, in ako so se tudi ob drugih časih znanega in nevarnega otoka ogibale, se je ob viharjih mnogo, posebno pa turških bark, ob njegovih kamnitih grebenih razbilo, zakaj tista „nočna luč“, ktero je Vasili navadno ob času viharjev prižigal, je bila — od vetrica gugana enaka svetlobi barke, ki je v varni barkostaji našla pribežališče, in ktero so tam manj silni vetrovi polagoma gugali. — Po ti poti je Vasili služil strasti maševanja, kar mu je bilo nakopalo že grozovitih reči nebrojno število na dušo in vest — služil pa je tudi lakomnosti, iskaje iz raztolčenih bark dragocenosti, česar je obilno pričala že v začetku povesti omenjena, z železom okovana skrinjica. (Dalje sledí.)

Kratkočasnice.

(Kmet s hišno številko). Pred nekimi leti — pripoveduje časniki „Tan. lap.“ — ko še po ogerskih pustah nobenih šol ni bilo, pride neki kerčmar v Segedin k gosposki, in na vprašanje: ktero številko ima vaša hiša? (koliko je umara pri vaši hiši?) privleče spod jopiča plehasto tablico in reče: „tla stoji zapisana“. Gosposke se mu smeja; kmet pa jim odkritosrečno pové, da se ni nikoli ne brati ne pisati učil; ker pa vé, da je pri gosposki že navada, da vsakega vprašajo za „umaro“, vzamem v kancelijo gredé vselej plehasto tablico seboj, in kadar domú pridem, jo spet pribijem nad hišne vrata. — Nedavnej je prišel mož spet v kancelijo; tabart pa je privlekel iz žepa listek, na katerem je bila hišna številka zapisana. Kdo je to pisal? ga prijazno vpraša gospod v kancelii, ki si je mnogo prizadjal za napravo šol po pustah. „moj mali Istvan“ — mu odgovori kmet. „Lejte, dragi moj!“ — reče na to gospod — „izperva se branite kar morete zoper šole, pozneje pa vendar sprevidite, da so za kaj dobre“. „Res je taka, gospod“ — odgovori mož — prav vesel sem, da znajo moji fantje že brati in pisati.“

(Za take nekaj, ki po zakladih (šacih) hrepenijo). Kdo ne pozná tistega dragega, ko mleko belega kamna, ki je po vsem svetu pod imenom Kararskega marmeljna znan in se nahaja v spominkih, cerkvah itd. Že v starodavnih časih so lomili v Karari na Laškem ta kamen in ga razpošiljali po svetu. Pred nekimi leti so tu v enem največjih kamnolomu zadeli na sila veliko skalo, na

kteri je zapisano stalo: „Srečen ta, kdor me oberne na uno stran“. Se vé da so berž mislili, da pod skalo leži zaklad (šac) zakopan. Nemudoma se napravi družba, ki sklene, naj velja kolikor hoče, skalo prekucniti. Težko delo je bilo; nazadnje jim je vendar obveljalo skalo obrniti in — kaj so našli spodej? Nič drugega kot spet en napis s temi besedami: „Dobro tako! zakaj na tej strani ležati se mi že dolgo ni poljubilo več“. Vsak si lahko misli zasmehovanje in jezo abotnih ljudi, ktere je nedolžni kamen tako za nos vodil!

Novičar iz avstrijskih krajev.

Iz Celja 18. febr. Huda zima nas letos že dolgo lomi in visoka snežna odeja pokriva našo Savinsko dolino in jevnik je po celjskih hribih! Pa prikazalo se je te dni miho in toplo solnce, ki spravlja naglo sneg s hribov in dolin. Oster sever ne brije več. In glej, za Starim Gradom je že sneg skopnil in vela in zmerzla travica se je komaj enmalo ocedila in osušila, in že so se prikazali prijazni pomladanski pervenci, ki jih je zlato solnce iz zemlje na beli dan spravilo. Te milice, ki bodo prej ko ne še hud mraz čutile, so: trobentica, jetrenica, marjetica, ki je pa prezimila in se ni sedaj razcvela, ampak v jeseni; divja kopriva je menda tudi pod snegom počivala. Tudi se že razcvetajo: jelša, lešica in beli zvonček. Še zelo se pozná, da imamo letos hudo zimo, ker lani sem že te cvetlice mesca januarja našel! Janko Vijanski.

Iz Ljubljane. Veseli povemo, da ne le mnogo kmetijskih podružnic, temuč tudi več drugih domoljubnih mož verlo podpira kmetijsko družbo v nabiranju domačih pridelkov za dunajsko razstavo. Tudi srečk (lozov) se je že toliko spečalo, da bo mogla družba že v tretjič novih naročiti. — Nemško-slovenskega slovnika je dokončan prvi zvezek s pismenko L na 62 pólah; drugi zvezek bo segel od L do Z. Krasna kniga je, polna zakladov slovenščine in slovanščine! Na svetlo bo še le dana, kadar bo tudi drugi zvezek in ž njim celi 1. prvi (nemško-slovenski) del gotov.

Novičar iz raznih krajev.

Dunajski časniki pišejo, da presv. Cesar in Cesarica bota 5. dan prihodnjega mesca Milan zapustila, pa ne čez Parmo, Firenco in Modeno se domú podala, ampak naravnost čez Benetke itd. Za gotovo slišimo v Ljubljani pripovedovati, da se Cesar hočejo iz Tersta že skozi in skozi po železnici peljati, in da se tedaj dela med Terstom in Postojno na vso moč pospešujejo. Tudi gospodje ministri, ki so s Cesarjem v Milanu, se nek ne bojo pred vernili domú. — Že je „novičar“ omenil, da dunajska kmetijska družba želi razstavo na Dunaji še s tem pomnožiti, da bo vzela v njo vse take stvari, ktere spadajo v vsakdanje gospodarstvo malega kmetovavca. Danes dostavljamo o tej zadevi to, da se k tem rečem štejejo: posnemki kmečkih hiš, razno kmečko hišno in poljsko orodje, kmečke oblačila in živež. Tri lastnosti pa mora vsaka stvar te baže imeti, da se bo dopustila v razstavo, namreč roba mora biti dobra v blagu in izdelku, za rabo pripravna in pa po ceni, zatorej se mora povsod povedati: po čim se izdeluje na debelo in na drobno. Namen te razstave je, pokazati različnosti vsakega avstrijskega naroda v obleki, stanovanji in živežu. Po tem takem bo razstava še dosti več obsegala kakor je bilo izperva določeno; le skor prepozen je ta oklic. — Razpis ministersk do ogerske duhovšine določuje prihodnje gospodarstvo tistih dohodkov, ki so poprej, kadar je bilo mesto kakega škofa na Ogerskem, Horvaškem, Slavonskem, serbski Vojvodini in temeškem Banatu prazno, v vérski zalog

tekli, po določbah konkordata pa se ne stekajo več v cesarsko, ampak v kaso dotičnega škofijstva. — Preteklo leto se je na železnicah avstrijskega cesarstva na novo odperlo 49²/₃ milj, namreč: 3³/₄ milj severne železnice, 8³/₄ južne železnice (med Ljubljano in Postojno), 3 milje Buštjehrad-ske, 15 milj iz Krakova v Dembico, 3¹/₂ milje iz Osviecima v Trzebiužo, 5³/₈ milj iz Raba v Novi Szöny, 8³/₁₀ milj iz Oravice do Basiaša. — Na političnem polji tudi te dni ni posebnih novic. 16. dan t. m. je cesar Napoleon letosnji državni ali tako imenovani postavedajavni zbor slovesno odperl z govorom, iz ktere ga je pa svet malo novega zvedil. — Sliši se, da bi vsled Moniteurjeve note utegnili avstrijska armada še čez 30. sušca v Moldavi in Valahii ostati. — Poslanec perzijske vlade se je zavolj razpora angleške vlade v Perzii več dni pogajal v Parizu z angležkim poročnikom, — pa se nista mógla pogoditi. — Do 4. t. m. angleške vojne ladije še niso zapustile črnega morja. — Španski maršal Espartero, od ktere ga dolgo ni bilo ne duha ne sluha, se je unidan vendar spet oglasil s pismom, v kterem kraljico prosi, naj ga izpusti iz starašinstva (senata), v kterem ne more dalje ostati iz vzrokov, ktere kraljica bolj kot vsak drug vé. — Tistega mladenca, sina premožnih staršev, ki je tako zamaknjen bil v cesarico francozko, da se je hotel prederzniti, jo na cesarskem vertu objeti, so djali v norišnico. — 8. dan t. m. so pričakovali kneza črnogorskega Danila in knežinjo Darinko v Kotru; okoli 400 ljudi je móglo sneg kidati, da so mu naredili pot iz Cetinja v Kotar; tako je sneg zapadel vse ceste. Za gotovo se pripoveduje, da se bo knez iz Karfa čez Marsilje v Pariz podal in se pri cesarju Napoleonu osebno pognal za dostojni konec turško-črnogorske pravde. — V Debrečinu je hotel unidan nekdo posili glada (lakote) umreti. Skril se je pod streho in že stradal 12 dni. K sreči so ga našli že sicer vsega suhega, pa vendar še živega. — V Peštu je spet celo družino žerjavica zadušila. Neki čevljar je preteklo nedeljo zvečer s svojo družino domá enmalo pustoval; v tem pozabijo peč polno živega oglja zapreti; grejo spat, pa nikdar več se niso zbudili. Koliko ljudi je že po taki nemarnosti konec vzelo, — vendar ni še svet spametovan! — V tem, ko je na Ogerskem žalostna smert požerla 4 oséb, je v Kovašni na Erdeljskem 66 let stara Vlahinja porodila zdravega fantiča, v Togörašu pa 11 let staro dekle tudi zdravo dete. Uno in to je pač natorno čudo pri nas!

Pogreb.

V zvoniku ura dvanajst bije,
Goré in plan temnota krije;
Le v mestu luči še berlé,
Le v mestu še ne spé ljudjé.

Pred hišo konja zrezgetata,
Odprejo se železne vrata;
Za vozom v pare stopi trop,
Da počasti možá pokop.

Glasovi godbe še donijo,
Versté plesavcov se dervijo;
Njih lic noben'ga ne poznaš,
Vsakter obraz je čudna laž.

Device, davnej že v serpani,
Dekleta letos še kot vlani,
Se v prvi verstí jokajo,
In samski stan zarotajo.

Pred vežo konja priderdrata,
Kočijo černo pripeljata;
V kočii pa merlič leži,
Svet tacega še vidil ni!

Za njimi fantje se verstijo,
V obraz bledé, z očmi berlijo,
Z rokami v žepe segajo,
Okrogli dnar preklinjajo.

Okó globoko v čelo vderto
Je vedno še napol odperto,
Na ustnicah ino v očéh
Se ziblje še hinavski smeh.

Za njimi množica neznana
Sledí betežna in zaspana,
V kolo obstopi črni grob,
Tako zapoje celi trop: —

Obleka mu je žamet, svila,
Lasjé dišé mu od kadila;
Cvetlice ga pokrivajo,
Cvetlice, k' se obletvajo.

Le ž njim dol' v groba tihe tmíne,
O polnoči zmed nas naj zgíne!
Kričajte v grob mu iz vseh ust:
Ne vstani več — nesrečni Pustí!

S. Jenko.